

ОСОБА В ІСТОРІЇ

Сергій СТЕЛЬНИКОВИЧ,

кандидат історичних наук, доцент, докторант Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ЯРОСЛАВ МУДРИЙ

Штрихи до портрета

Князь, цар чи імператор?

Цікаве й досі нерозв'язане питання становить проблема титулування Ярослава Мудрого. В усіх підручниках зазначається, що Ярослав мав титул князя. Однак ця думка не зовсім однозначна, зокрема радянський історик Михайло Приселков припускав, що в 1037 р. Ярослав Мудрий прийняв титул імператора. У свою чергу митрополит Іларіон величав його каганом. А у графіті 1054 р. фігурує назва «цар».

Живучи щасливо на землі, подружжя не розлучилося і після смерті. Ірини не стало в 1051 р. Ярослав заповів після завершення свого життєвого шляху поховати його в одному саркофазі із коханою дружиною. У 1054 р. бажання київського князя було виконане. Це єдиний нині відомий факт подібного поховання в Київській Русі.

Чому дипломатія краща за війну?

Другий син Володимира Великого й Рогнеди Ярослав воювати не любив. Князь завжди надавав перевагу миру над війною.

Справа в тому, що усі нащадки Рогнеди були уражені спадковою хворобою Пертеса. Ярослав не був винятком. Хвороба ще в дитинстві вразила тазостегновий і колінний суглоби князя, унаслідок чого з часом права нога правителя Київської Русі стала коротшою за ліву. Він шкутильгав, не любив їздити верхи. Саме тому князь не був прихильником військових походів, оскільки не міг брати безпосередньої участі в битвах.

Щасливий у шлюбі

Джерела фіксують факт, що в Ярослава було кілька дружин. Так, першою дружиною князя стала Анна, яка подарувала йому сина Іллю.

Однак справжнє сімейне щастя Ярослав здобув у шлюбі з донькою норвезького короля Олафа Інгігердою. Норвезька принцеса, перебравшись до Київської Русі, отримала давньогрецьке ім'я Ірина, що в перекладі означає «мир», «спокій».

Саги та легенди зберегли чимало цікавої інформації про вплив красуні Інгігерди на свого чоловіка. Закоханий Ярослав збудував у стольному граді храм, названий на честь святої покровительки його дружини Ірини.

«Ярославле серебро»

Продовжуючи справу свого батька Володимира, Ярослав, ще княжачи в Новгороді, запровадив карбування власної срібної монети. На одній стороні розташовувалося зображення покровителя Ярослава святого Георгія, на другій — тризуб із написом «Ярославле серебро».

Під знаком Софії

Ярослава не дарма прозвали Мудрим. Князь любив читати, привчав до книжної мудрості і своїх дітей (пригадайте рівень грамотності короля Франції Генріха I та його дружини Анни Ярославни). За Ярослава провадилося літописання. На думку дослідника Леонтія Войтовича, літописи писали в Десятинній церкві, Софійському соборі та при дворі самого князя.

Окрім того, у соборі святої Софії розташовувалася славнозвісна бібліотека, про відкриття якої у 6545 році (1037 р.) літописець записав: **.../ до книг він мав нахил, читаючи [їх] часто вдень і вночі. І зібрав він писців многих, і перекладали вони з гречизни на слов'янську мову і письмо [святе], і списали багато книг. Ярослав же сей [...] любив книги і, многи списавши, положив [їх] у церкві святої Софії, що її спорудив він сам».*

Використані джерела

1. *Войтович Л.* Княжа доба на Русі: портрети еліти / Л. Войтович. — Біла Церква : Вид. О. В. Пшоньвівський, 2006. — 784 с.

2. *Літопис руський / пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; відп. ред. О. В. Мишанич.* — К. : Дніпро, 1989. — 591 с